

ուսւ. ցեմէնտ ձեռով ալ գործածական է կողկասի մէջ:

Փարզանք «շէնքի մը շինութիւնը կամ հիմնարկութիւնը». Յաղագս շինութեան գերապայծառ և պանծալի երկնանման և բարձրագոյն սուրբ խաչիս յԱղթամար քաղաքի, որ նիւթ նպաստաւորութեան փարդանցս բերաւ յերկրէն հեռաստանէ (էջ 21):

Քիլս «կիր». Աստուած ողորմի ասա. ցէք նիկողայոս սրբազան կաթողիկոսին, որ զՀասկանա վանից գօն (լիճն) շինեաց քսով (էջ 54). — արաբ. کس kils «կիր» բառն է:

Քուշտրեկեր «ըմբիշ». վկայութիւնք տնս րոարափ. տպագրեալին մէջ իրիւ երկու բառ դրուած է քուշտ ընկերաց. պէտք է միացնել. այլուստ ծանօթ է բառս քուշտը որ կամ քուշտրեկի ձեռով (տնս Առ. բառ.) և է պրս. kuştigir «ըմբիշ» (տնս Աճառ. ՆԱ 1908, 121):

Քանած «ծաղկահար, չեչոտ». Տէր կարապետ որ մականուամբ ընծած ասի (էջ 68): — կենդանի է վանի բարբառին մէջ:

Հ. ԱճԱՌԵԱՆ

Գ Ր Ա Կ Ա Ն

Ձ. Ռ. ԳՍԽՄԵԼԼ

ԵՐԳԻԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎՐԱՅ

○○○

«Ջախջախեցէ վառշուէրը». ՎՆԼԴԵՆ:

Ամբ մարդուն. դատապարտուած գեւն անգամ կը միանայ դեմին անգամ դաշինքով. Բանապաճոյն անգեղեղանքներն մարդիկ լոկ իրարու լին միաբանի, քնպետեա Նրկնապարգեւ լեռներէն յոյսն ունենան եւ հայտնաբերան փողն Աստուած. այլ կ'ապրին Անդուրեանք, քնամուրեանք ու կոտորով. եւ անդորմ գոչապարնէն դոշոյներով կ'ապակման երկիրն, իրար կը լնին. Իրքր թէ՛ բան մ'որ պետք է մեզ միացնէր Սեւտ կապերով՝ լունենար մարդն ուրիշ լաւոր դրժոխայն քնամներ, որ ի թիւ Իր կորչուտեան կ'աշխատին տնս ու գիրք:

ՄԻՆՏՈՆ

Գրախո կորուսեալ, Բ.

սող 617-629. Թրգմ.

Հ. Ա. Ղազիկեան, Վենետիկ 1913.

Գաղղիոյ մէջ Պօղոս Միշէլ անունով մէկը մետաղէ կօշիկ մը հնարած է. կը կշռէ զոյգը 400 կրամ. կ'արժէ կաշիէ կօշիկէն տասն անգամ նուազ և կը տեէ շատ երկար. կը զիմանայ նաև ջուրի և կրակի մէջ:

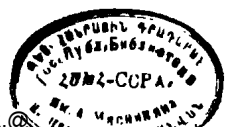
○○○

Արեւմտեան Աւստրալիոյ Բերդ մայրաքաղաքէն կը հաղորդեն՝ թէ գտնուեր է 102 ցորենաչափ կշռող հրաշալի մարգարիտ մը, որ կ'արժէ 10էն 25,000 սղերլին: Արեւմտեան Աւստրալիոյ ծովեզերքին վրայ կը գտնուին մարգարիտի ամենանշանաւոր գործասեղաններ: Այդ կողմերէն մարգարիտի արգասեղաններն հասաւ 1920-21ին 280,000 քաւերի:

ՆԱՅԵՑԻՔ, օ՛ն, խելագար
Մարդէն եղծուած երկրի վրայ,
Տեսարան գալչ արեւակն
ողջունելու նորածագ.
Խոպան դաշտերը պղծուած
են մարդկեղէն արիւնով
Եւ շինը երբեմն առուակներն՝
են արդ գիտեր ժանտահոտ.
Թուլանուորուած է ամբողջ
Երկիրն անհուն փոսերով,
Եւ ծեծուած քսան միլիոն
գիրներէ խելայեղ:
Հմարտութեան վրայ խօսիլ
յանդգնող մարդը ո՞ր է:
Սըտախօսներն իրենց զայն
մենավաճառ են ըրած.
մշտագարներ, դրուսներ

24

ՀԱՅԿԱՆԻՍ ԾՅՈՒՆ
ԱՐԱՐ.



Կ'իշխան ամէնքն հաճօրէն
 յիմարութեան տիղմին մէջ,
 Արդ մեղաւորն ո՛վ. անուան
 ոճրագործին յայտնեցէք:
 Ամէնքը մէկ կամ ոչ ռօ.
 ամէն մարդիկ ալ նոյն են.
 Պետութեան մարդը խորհուրդ
 կու տայ՝ արքան ալ հրաման,
 Բայց սովորոյթն է վարիչն
 ամէնուն ժանտ իր ձեռքով:
 Քըւէ կու տան յիմարներն
 որ բռնաւորք ունենան
 Իշխանութիւն անսահման.
 Թազաւորները կ'իշխեն
 Որչափ տեւէ կեանքներին,
 ռամկավարները մէկ օր:
 Ամէնքն ալ նոյն են, սուրբէր
 կամ պիղծի՞ր՝ ինչպէս ուզէք,
 Սովորոյթի միշտ գերի
 պիտի գտնէք դուք զանոնք:
 Չիկան մարդիկ որ ուզեն
 կոխել հոսանքն առաթուր,
 Որ փորձեն կո՛ւրծք տալ զոնէ՝
 ճակատիլ դէմ փոթորկին.
 Որ ներքսպէս զօրաւոր՝
 Թէն վախէ, կասկածէ
 Հետապնդուած, (զի խիղճն ալ
 սովորոյթի է գերի),
 Արտաքսապէս ինքզինքնին
 ցուցնեն առակ՝ զօրաւոր
 Հասարակաց հեռն ու քէնն
 անգոսնելու խրոխտաբար,
 Երաշխաւոր իրենք իսկ
 իրենց բախտին սեփական.
 Որ անարգուած՝ նախատուած՝
 կղզիացած ծնան այսօր,
 Սպառնալիքէ կամ ճարտար
 խօսքէ առանց տարուելու —
 Ազատութեան հետ միայն,
 ճրքան է քիչ թիւն անոնց
 Որ անարգանքն անարգեն,
 խրոխտան՝ զի խրոխտ են՝ ւազատ
 Թշուառական այս Երկրին
 մանուկներուն նայեցէք,
 Ինչպէս անոնց ուրջերուն
 կը պլլըւի Սովորոյթն՝
 Հազիւ ծընած. առաջին
 խաղալիկները անոնց
 Են կապարեայ գինուորներ,
 շինծու սուրեր, թմբուկ, դրօշ.

Դիտեցէք այն ատեն իսկ
 առ ոտն յառաջ ընթանալն
 Այն չար օձին. ինչպէս իր
 քնթնոցները ցրտին
 Կը սողան միշտ դէպ ի վեր՝
 զօրութիւնով մ'յարաճուն՝
 Մինչեւ հասնի ու պրկէ
 անզօր կոկորդը մարդուն,
 Շոպելով խելքը նախ, վերջն
 ալ տանելով կորստեան:
 Որո՞նք էին զօրս ուսանք՝
 Երբ դեռ մանուկ՝ մեծարել.
 Մեր դիւցազները չէին
 յարմարցուած մեր խաղերուն.
 Չէինք խրատուած յարգանքով
 զուրցել անունը անոր
 Որուն գործերը շահած
 էին համբաւ պերճ՝ անմահ.
 Եւ ո՛վ էր աս — Տիրէնն էր,
 կամ Աղեքսանդր, Սննիբաղ
 Եւ կամ Կեսար, մէկը կամ
 ամէնքը մէկ համօրէն.
 Կամ Պոնաբարդէ արիւնդուտ,
 կամ Վելլինգտոնը՝ ինչ փոյթ
 Թէ ո՛րը՝ Բաւ էր որ մարտ
 մ'ըլլար շահուած. ինչ փոյթ ո՛ր
 Դիւցազը՝ մարտը եթէ
 արիւնահեղ էր եղեր
 Եւ փառապանն այն օրուան
 մէջ ան տարեր յաղթանակ:
 Այսպէս կեանքին մէջ ամբողջ,
 Ըլլայ տըղայ՝ Ըլլայ մարդ.
 Կայծիկն անգամ մ'երբ բռնկի՝
 Յիմարութեան կը բաւէ
 Փընէլ միայն բոցն անյագ,
 պատճառը ինչ ալ Ըլլայ.
 Կը հնչէ փողն եւ դժուար
 Թէ մարդ կենայ տեղն հանդարտ.
 Եւ մարտէն վերջ կը պարծիք՝
 փոխանակ ձեզ բասրելու,
 Եւ պարծելով՝ կը մարզէք
 տղաքնիդ որ նոյն բանն ընեն. —
 Ինչ փոյթերնիդ թէ ինչո՞ւ
 կը կռուիք, ո՛վ կը սպաննէք,
 Յաղթել միայն, եւ ասի
 կը կոչուի օր փառապանծ:
 Ինչ փոյթերնիդ թէ Երկիւ
 բը Դժոխքի է փոխուեր,
 Թէ կան ճիշեր, հառաչներ
 եւ անէծքներ ահաւոր,

Թէ կողոտուած անգամին
 քաջքէն խեղերն ու հաւմերն,
 Անոնք որ ժամ մը շիկայ՝
 էին հըզօր, գեղեցիկ.
 Ի՞նչ փոյթերնիդ թէ մեռնին
 ցաւէ, վիշտէ բիւր եւ բիւր
 Այրի կիներ՝ փոքրիկներն
 իրենց թողլով անտէրունչ.
 Թէ հոգեվարք բիւր մայրեր,
 մոլեգնութեան մղուելով
 Յիմարանոց քաջըջուին
 հայհոյելով երկնքին:
 Մոռցած հազար մեռնողներն
 եւ վիրաւոր հազարներն,
 Մոռցած նեխած դիերու
 ճեղճակոյտերը անհղ,
 Մոռցած բոլոր քաղցնելի
 տեսարաններն ու ճիւղն,
 Ապականած վէրքերու
 հոտերը ժանտ ու մախիզ,
 Վէրքերն ուր բիւր աղտողի
 ճանճեր կ'եռան կը զեռան,
 Անզգներն որ խրախ կը խայտան
 դիակներու աչքերով,
 Աչքեր որ զեռ փշ շառ՝
 ժպտեր էին խանդակաթ
 Ու սիրալիւր՝ սիրասուն
 զաւակներու, կիներու.
 Մոռցած բոլոր օրհասնեւ,
 րը եւ ցաւերն համօրէն.
 Ինչպէս ձիերն առաթուր
 կը կոխէին մազկոխներն,
 Եւ կ'ըլլային շնչանշոյժ
 ցետով՝ տիզմով ինկողներն,
 Եւ զարշ ճահճի մէջ արեան
 կը խեղդուէին ողորմուկ.
 Ինչպէս գուռներ կրճատուած
 եւ փայլէին առջեւն
 Ընդհարումին անհամար
 պատերազմիկ կառքերու.
 Կամ գնդակներն եւ ռումբեւ,
 րը պայթուցիկ, որ մարտի
 Դաշտին վըրայ կը ցանեն
 մահ՝ հազարներ յօշելով:
 Բոլոր ասոնք մոռցած, օն
 եւ օն, ի՞նչ փոյթ բովանդակ
 Ատելութիւնը, ցաւերն
 եւ արցունքներն համօրէն:
 Զգայարանքները քսափող
 պէտք չէ բանէ մը սոսկան,

Ուրիշ ոչինչ՝ մի միայն
 փառքը պէտք է նըկատէք,
 Որպէս զի դուք պատմութեան
 բարոյականը սորվիք,
 Եւ հասկընաք թէ արդար
 է որ շնչուին բանականներն,
 Որ յաղթական հերոսի
 մը յաղթանակը պսակուի:
 Աժօթ ազգերը կրթող
 տխմարներուն ապիկար.
 Ի՞նչ է վախճանն ու նպատակն
 իրենց ամբողջ կրթութեան.
 Ահաւասիկ. բնիկ երկրի
 սէրը եւ ոչ Մարդութեան.
 Թէ այսպիսի ուսումներ
 Յիմարութիւն են՝ կ'մոռնան.
 Զի ամէն ազգ բաղդատմաբ
 մարդուս զարմին է այնպէս
 Ինչպէս անձնիւրը մարդուս
 դէմքը կազմող գիծերէն.
 Ուամէնուն լաւը՝ լաւն է
 միակ՝ անձնիւր անհատի.
 Յիմարութիւն է այսպէս
 գումարն իրենց ուսուցմանց:
 Հայրենասէրք դուք՝ ուր ալ
 Ըլլան ձեր տունն՝ հայրենիք,
 Ըլլայ թէ Das Vaterland
 կոչուի եւ կամ La Patrie,
 Զէք տեսներ բան մ'որ ձեռնէ
 զօրէ կորգել գովեստներ
 Այն ամենէն՝ որ տարբեր
 է ձեզ յատուկ բաներէն.
 Խաղաղութեան ժամանակ
 եթէ այսպէս՝ կրկնակի
 Է ապահով երբ զէնքն.
 րը կը խօսին մեծորոս՝
 Թէ մի միայն ձեր երկրին
 դատն է արդար եւ ամբիծ:
 Յաղթանակները ձեր մէն
 մի պարտուած պետութիւն
 Կը յարգարեն բարեկիրթ.
 այսպէս կրթիլը անշուշտ
 Ասպատակ չէ. 'նդհակառակն՝
 երբ պարտելիք՝ շատ տարբեր
 Կը ճընունեն ձեր լեզուներն —
 այն ատեն զոհ կ'ըլլաք դուք
 Խառնիճաղանջ հրոսներու.
 երբոր յաղթէք՝ ոճիրներն
 Հարկեր կ'ըլլան կարեւոր,
 կամ հատուցում ու դարման

Անցելոյն մէջ ձեր կըրած
 նախատանաց. երբ պարտութի՝
 Յստակօրէն կը տեսնէք
 յաղթականին սըխաններն,
 Եւ շատ արդար կ'անհծէք
 տէրութիւնն իր սարսափի:
 Կը տեղաք ձեր թշնամեաց
 վրայ մոլեգին նըզովքներ
 Երբ կը քանդեն քաղաքնիդ
 եւ կը պղծեն ձեր կոյսերն.
 Բարոյագէտք արիսեան,
 եւ սակայն չէ՞ ճշմարիտ
 Որ երբ յաղթող՝ նոյնպէս դուք
 պիտ' այրէիք՝ չոպէիք.
 Ի՞նչպէս կրնաք հաստատել
 թէ՞ դուք կըռիւ կը մըղէք
 Պաշտպանութեան համար ձեր,
 երբ այն ժամէն՝ որ սկըսաւ
 Թշնամութիւնն, ուրիշ բան
 չէք փափագիր ձեզ համար
 Բայց թէ տանիլ յաղթանակ,
 որ դէռ դատնաք եւ ըլլաք
 Այն ինչ որ արդ կը բարեք
 ձեր թշնամեաց մէջ թէ են:
 Եւ դուք մայրեր՝ որ կ'ապրիք
 որ արտատուէք 'ւաղթէք
 Որպէս զի ձեր որդիներ,
 որ չըսպանուին՝ այլ սպաննեն,
 Թշնամիին մայրերն ալ
 զիտնաք որ ձայն՝ սիրտ ունին
 Աղօթելու ձեզ նըման.
 մըտածեցէք այն ատեն
 Փըրէիքուր մըցման ձեզ
 աղօթքներուն, երբ ձենէ
 Խւրաքանչիւրն իր սիրուն
 զանկին կեանքին կը դատի.
 Մինչ այն կրկին սիրուածն,
 որ փոխադարձ կամքերով
 Անգըթօրէն կը շնան
 իրար զիրար ըսպաննել.
 Դուք մըտածաքի կիներ, ո՞հ,
 դադրեցէք այդ մոլուցքէն,
 Աղօթեցէք թէ կ'ուզէք...
 բայց Հաշտութեան համար լոկ:
 Դուք եւրս, ո՞վ խոհական
 քաղաքացիք, որ չըռայլ
 Եւ հեշտակեաց կը վարէք
 կեանք, եւ պարարտ քըսակնիդ
 Կ'ուռեցընէք հօտերէ՝
 որ կը հեծեն արիւնոռւշտ

Կտրիչներու տակ, հունձքէ
 ոռոգուած ծով արցունքով.
 Որ զրգասուն բերաննիդ
 կը խըռղէք թըռալիւր
 Պերճապանոյճ խօսքերով.
 եւ խոկելով խծկելով
 Պորտերը ձեր տըղընդեր՝
 կը պանծացնէք պատերազմն,
 Հերոսական դրըշխւեք,
 հայրենասէր շաղփաղփանք,
 Տխմարներու լոկ ի դէպ
 որ կը կռուին ընելու
 Չեր սեղաններն աւելի
 եւ աւելի խորտկալիւր:
 Յորդահոսան արցունքներն
 որ վիժեցին ուղխօրէն
 Տառապանքի ու ցաւի
 տարիներում, ձեզ համար
 Բալասաններ են՝ մինչդեռ
 դուք կը դիզէք ապիրատ
 Շահերը ձեր, եւ մինչդեռ
 կ'ուռեցընէք կ'ուռեցնէք
 Անյազաբար Միդասի
 քսակը Դժոխքի ոսկեով:
 Մարտերէն ի՞նչ աւելի
 կրնամ մաղթել ես ձեզի:
 Խորհրդարանը ձեր, ձերն
 Եկեղեցին եւ Մամուլ —
 Չիկան չիկան մտրակներ
 որ կախաղան քըշեն ձեզ,
 Չիկան պարան կախելու,
 դահիճ՝ դնելու ձեզ ի ցոյց:
 Այո՛, պարան բաւական
 կայ կտրիճներ կախելու,
 Եւ բա՛հ՝ բրելու իմաստնոց
 զնդանարգել փոս մը խոր,
 Եւ խարազան՝ վանելու
 համար հայրն իր աւուրթէն,
 Եւ սըտութիւն՝ փաշելու
 որդին դամբան մ'հեռուար:
 Ա՛հ, Երկիր, ճրք պիտի դուն
 յազենաս այս կըռիւն,
 Կը բռնանայ մահն ահա
 նեղ պետութեան վրայ կեանքի:
 Ամիտ ու խօշ անձնասպան,
 ինչո՞ւ դանակը կը սրես
 Գու կոկորդիլ իսկ համար.
 ուրեմն յոգնած ես կեանքէ:
 Ես նայելով մարդկային
 զարմին վըրայ կը տեսնեմ

Յեղ մը զազիր՝ որ անդուլ
անգըթօրէն կը գիրնայ
ճարպապարար՝ ստըրկացած
եղբայրներուն ի վընաս.
Ըսպանութիւն, ցանկութիւն,
սով և ժանտախտ համախուռն
Ամէն ինչ ջարդ ու փըշուր
կը վերածեն փոշիի:
Պատերազմի սահմաննեւ
ըը չեն անցնիր աշուրներս,
Փակեալ դուռն այնքան հեռու
կը թըւի իմ տեսութեանս.
Բայց երբ հոգւոյ աչքըս սո՛ւր
կ'անցնի անկէ անդին թափ,
Մահահամբոյր տեսարան
մը կը պարզուի հոն առջևս.
Վատախտաբախ՝ զարմ մը՝ ցեղ
մը չարաբաստ խեղդուու,
Տղրուկներէ մահուչափ
ծըծուած մարմին մ'անարիւն,
Այլանդակուած վերքերէ՝
ծիւրած ծնգած ցաւերէ.
Տղաքը ճղճիմ եւ զածած՝
խոզախտաւոր եւ ապուշ.
Ոճիրներով — զի ամէն
ոճիր ծընունդ է մարտի —
Աւելի եւս տարածուած
քան անցեալ պինտ սեւ օրերն,
Ըսպանուած Գեղ եւ Արուստ,
Իմաստութիւն, Գիտութիւն,
Յիմարութիւն, Խօթութիւն
եւ Ախտ պսակուած փոխանակ:
Մոլի երեք—պետութիւն՝
արծաճաւոր իշխելու
Երկրի մ'որուն յիմար է
իմաստնագոյն իսկ բնակիչն:
Անմիտներ, օն, դադրեցէք
եւր չափազանց ուշ չէ դեռ,
Եւր երկրաւոր Բախտին հուսկ
թելն Աստուած չէ դեռ խըզած.
Ձեր զարմն արդէն իսկ շատ մօտ
է բընաջինջ անճիտման.
Ե՛ւր պիտի ձեր արիւնի
ժանտ ախորժակն յագենայ.
Դադրեցնէք պիտի 'նդհուպ
բռնի. յոգնած է ի՛ր իսկ
Խօլութենէն ինքն աշխարհ.
սեւ սեւ ամպեր կը դիզուին
Ձեր բռնութեանց վըրայ կախ,
եւ մօտալուտ է պայթումն.

Ազատութեան արծիւներն
իրենց թիւերը բացած՝
Վըժի ծարաւ՝ կը նային
վաղուց վրանիդ ընդ ակամբ,
Եւ արդ ամպոց ներքեւ թուխ՝
աւելի եւս սպառնական:
Ազատութեան Ոգիդ դու,
դու աննըւաճ՝ սէգ ճատում,
Որ կը նստիս յարածամ
շղթաներուդ ներքեւ թուխս,
Իբրը հրաբուխ՝ զոր ամէնք
կը կարծեն չէ՛ջ 'անկենդան,
Եւ կը գողայ 'զատութիւն
ծոցն իր ժայռէ գնդանին,
Շուտ պիտի խնան շղթանեւ
ըրդ վըժիւնդիր ձեռքերէդ
Իբրեւ յարդի մըղեղներ
եւ անհետին դիրեւտար:
Բռնաւորներ, ձերն է այս
օրը. Վաղիւր մերն է:
Դըժոխային Պետութիւնք,
ահա արդէն կը սարսիճ:
Մըտազարները որ դեռ
կը ծափեն՝ մինչ կը տուայտին,
Պիտ՝ ընկղմեն ի վըրջոյ
պատուարն. առուն զայրացկոտ
Հեղեղատի մը փոխուած՝
ուղիինհասն ընթացքով
Քանդէ՝ գերփէ պիտ՝ աշխարւ
հը, բայց մաքրէ մարտերէ:
Ո՛հ, Բարկութիւն, որ զրեթէ
սիրտն աւասիկ կը փշրես
Բանաստեղծի մ'որ մենիկ
մեկուտի հոս կը խոկայ,
Պիտի փութով տարածուիս,
եւ բոցաբոր կըրակովդ
Այրես վառես հոգիներն
աւելի եւս հանգաբարիկ.
Կայծը յարդին կու տայ բոց,
յարդը կու տայ անուխին:

ԶԾՆ

Հոս ուր հանգիստ կը նստիմ
ինկած ծառի մը վըրայ,
Ինձ կը խօսի մեղմօրէն
անտառն որ զիս կը պատէ.
Ձիս կը կանչեն թռչուննեւ
ըը զիս ծրարող ճիւղերէն,

ՀՈՐՈՅԻ ԵՂԻՇԵՆ¹

Փարախներէն ինձ գրացի
կու գայ բառաշն հօտերուն:
Հոգի՛ ոստերուն ընդ մէջէն
միմունջներով անուշակ
կը խօսի նոր գարնան վրայ
եւ մահամերձ ձըմեռուան.
Ծաղկներուն կոյս դարպաս
կ'ընէ մեզուն սիրատարի,
Եւ կը շիկնի արեւուն
մէջ իր ֆաղցրիկ մեղքին վրայ:
Եւ դուն որ հոտ կը հանգչիս
ծաղկներէ բոլորուած,
Ուր քու գեղիդ հովանոց
կ'ըլլան ոստերը ցածուկ,
Դուն զերդ գոհար պաղպաղուն՝
կանաչազգեստ անտառին
Ջա՛րդ ընտրական՝ առաջին
օրուան համար Մայիսի,
Լուռ ու խոհուն՝ թըխաթոյր
գանգուրներով վիժանուտ,
Ջերդ շուշաններ որ ցօղի
տարափին տակ կը հակին,
Դուն ալ կրնաս ներկատել
ծառին՝ տունկին ընդմէջէն
Ախարհն և իր անվախճան
օրհասական տագնապներն:
Տիկին, արտօսը որ քու
թարթիչներդ կը գլորի,
Ի՞նչ է անի բաղդատամբ
արցունքներուն այրիին:
Սակայն արտօսը նրման
քուկինիդ՝ հնար եթէ 'լլար
Եւ գետակի մ'հոսէր մէջ,
ընդխառնելու իրաւունքն
Ախքներուն վշտակոծ,
ասոնք գուցէ կ'ըլլային
կարող ծովերն ուռեցնել
եւ մարտի կրակը մարել:
Ջնջել արիւնն՝ ապաժուծն
Երկրի պղծուած ափերէն:
Թրգմ. Հ. ԱՐՄԵՆ ՂԱԶԻՆԻԱՆ

Բանասիրական հիւլին հետաքրքրական
նիւթ մ'է Հորոյի երկասիրութիւնը: Փոքր
է ծաւալը, յաւելուածներովն հանդերձ՝
լոկ 94 էջ. սակայն ըստ իս ան մեծդ
աշխատութեան մը նախագիծն է, ինչ որ
վերնագիրն ալ կը պահանջէր: Փոքր հա-
տոր մ'է, բայց շատ բան կայ հոն ցիր
և ցան. ան կը շօշափէ լեզուական, գի-
տական, աստուածաբանական և ուրիշ
բազմաթիւ հարցեր, որոնց շատ կէտերը
կը խոստովանին որ լաւագոյն լուծման
կը կարօտին:

Հորոյ հոն կը ներկայանայ իր ըն-
տանի, պարզ և մտերիմ ձևովը, նոյն
նկարագիրն ունին իր յարձակողական-
ներն ալ — արդար կամ ոչ — մասնաւորա-
պէս Վենետիկ Միխիթարեանց դէմ. հոն
մեծապէս քարկոծուածը Բազրատունին է
և իր ետեւէն ուրիշներ:

Հատորիկին չորս բաժանումներուն ա-
ռաջինը բնութիւն մ'է Փորթուզալ փա-
շայի՝ և Բարգէն եպիսկոպոսի՝ երկերուն:
Անկողմնակալ զուգակշիռով մը մինչ
զմայրող մ'է հմուտ փաշային և կարծես
համամիտ անոր կարծեաց, մինչև իսկ
Բարգէն եպիսկոպոսին դէմ բուռն պայ-
քար մղելով՝ ջրելու անոր յանդուգն և
անհիմն «թէզը» և համոզիչ փաստերով
ապացուցանելով Վարդանանց սրբազան
և մարտիրոսական դերը՝ Եղիշէի և ամ-
բողջ հայութեան խորին և ճշմարիտ ըմ-
բռնումին համեմատ՝, այսու հանդերձ
Բարգէն եպիսկոպոսի խիզախ գաղափար-
ներէն հրապուրուած, չնչին դժուարու-



1. «Եղիշէ և իւր ցոսներորդ դարու Հայ ուսումնա-
սիրորդ» Կ. Պոլիս. 1923.

2. «Քննադատութիւնք Միթայէլ փաշայի փորթու-
զալ»։ Վենետիկ. Ս. Ղազար 1903.

3. «Եղիշէ, Քննական ուսումնասիրութիւն. Վիեննա
1909.

4. էջ. 22-23.